

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Első féltév.

Kolozsvár, februarius' 5kén, 1841.

6. szám.

Tartalom: Hunyadi Jánosról és hitveséről, 41. l. A' Makrobíta, (— r.) 42. l. Az ausztriai hadsereg' áttekintése, 48. l.

Hunyadi Jánosról és hitveséről.

-- Jan. 16. 1841.

Tekintetes Szerkesztő Úr!

Ez előtt több esztendőkkel egy hazánkbeli gróf, ki Erdély' históriájával sokat foglalatosskodott, egy — ha jól emlékezem — elefántcsontból készített, valami négy új magasságu 's ovalis alakú, régi művet közlött velem, mellynek egyik lapján új góth nagy betűkkel ezen felirat állott:

AD
SIMILITV
DINEM N. AC
G: F: ELIS: ZILAA
GHI DE HOROG
ZEGH CONI: SVMI
WIRI WAI: IOH:
ZEECHEL D. HVN
IAD * F. O. WE
NETVS OP:
MAN.

(Ad similitudinem nobilis ac generosae foeminae Elisabethae Szilágyi de Horogszeg, conjugis summi viri vajvodae Johannis Székely de Hunyad. F. o. venetus op. man.)

A' másik lapján asszonykép látszott, mellyen szájában gyűrűt tartó hollót's nyállal átszegezett nevedő holdat tüntetve fel. Ezen kép — a' felirat' tanusítása szerint — Szilágyi Erzsébetet, a' nagy Hunyadi János' hitvesét ábrázolja. Mondják, Hunyadi nyakáról lefüggő sinoron vagy lánczon saját mellén hordozta, 's a' kép' feje felett valóban van is két lyukacska, mellyeken sinor vagy vékony láncz áthuzható. Ezen felirat tudtomra még sehol sincs kiadva; én rég szándékoztam ugyan kiadni, de papirosaim között annyira eltévedt volt, hogy csak most akadtam rája. Küldöm tehát ezennel a' Tkts. urnak azon kéréssel, hogy méltóztassék a' N. Társalkodóban világ elébe bocsátani. A' felirat' leírásakor lehetőségig hüven igyekeztem volt a' betűk' alakjait másolni; ha kívánatik, e' másolatomat is béküldhetem. Teljes hitelességü-e az egész, elhatározni nem merem. Másolatomból talán a' diplomaticusok alkalmasint biztos elhatározást tehetnének iránta.

Nevemet a' közönséggel tudatni nem kívánom. Egyébiránt tisztelettel vagyok

Tkts. Uraságod'

alázatos szolgája.

A' Makrobíta.

(Folytatás.)

Sebes léptek hallattak, a' tyrol jött bé az idegen' cselédjétől követve. Az öreg szolgálga gazdája' testére omlott.

— Bertram! Bertram! kiálta szorongva, felelj!

— Ezen fájdalomnak nincs most helye, mond Hasslinger e' barátságos szavakon megütkezve: uradat veszélyesen megsebesítém; ágyba kell vinni; magam megyek egy seborvosért Münchenbe.

Indult, midőn a' szolgálga felegyenesedett 's öt hideg szemekkel mérve így felelt:

— Uram, tudom mit tegyek. E' szerencsétlennek nem volt más seborvosa atyján kívül.... Ha fiam vissza nyerte eszméletét, megértendjük egymást.

E' szavak után az öreg, a' tyrol' segedel-mével, az ángolt vigyázva fölemelé 's egy mel-lékszobába vivé. Hasslinger elbámulva egyedül találá magát lámpájával, szemeit az előmlött vér-re szegezve, egy rövid borzasztó álomból kép-zelt eszmélni, míg a' hold a' parkon túl olly tisztán bontakozott a' felhőkől, mint e' schleiss-heimi pokoli palotába érkeztek. E' körülmény Wilhelminát juttatá megzavarodott emlé-kébe. Nyakra főre rohant vissza a' majorba.

Az ifju lány viszont lefeküdt volt, de ha-lalos tűz lobogott mellében 's kerengett ereiben; leirhatlan hagymáz lázzasztá agyát, fennhangon kiáltá Schleissheimot, Bertramot, bátyját.

— Nagy kedvem van magam főbe lőni, szól magában a' festő, még vértől párolgó spá-déját undorodva széttördelve. Megöltem egy em-bert, vagy kevés hija; húgom, halálát megért-ve nem fogja felülélni. Különben is azt akarná, hogy ne legyen ereje. Miért késném?

'S felhúzta egyik pisztolyát. Midőn ujját

nyomatyujára tevé, a' major' teremében, az ifju ángol' atyjával találkozik szembe.

— Felvilágosítást akarok adni, mond az idegen komoly szóval; he húga?

— Hát fia? szorongva viszonzá a' festő.

Egy pillanatig hallgatva néztek egymásra, kölcsönös kérdéseik által mindketten felindulva.

— Fiam sok vért vesztett, de élni fog. Tö-kélyes nyugalomra van szüksége. Ő küld enge-met; a' felvigyázót ágyánál hagyám.

Az úr orvos? szolt élénken a' megkönnyeb-hült festő, adja vissza hűgomat!

Bémentek a' Wilhelmina' szobájába. Az ősz idegen a' beteg' állapotját megvizsgálva, egy ren-delményt irt, mit a' Hasslinger' inassa legott elvitt egy müncheni gyógyszertárba. A' terem-be visszatérve festőnk észrevevé, hogy a' haj-nal' szürkülete mutatkozik a' láthatáron.

— Ha hűgom' egéssége megengedi, hét óra-kor elhagyom Schleissheimot, mond szárazon az öregnek; az idő drága, siessen, beszéljen.

Az orvos keresztbe veté karjait 's felelt!

— Odadta volna-e az úr hűgát egy bakó' fiának?

— Bolondot akar-e belőlem üzni? kiálta Hasslinger az öreghez közelítve, kit merész sze-meit lelke' mélyéből kihívni látszának.

— Ifju, ne nézzen így. A' szerelem, melly szerencsétlenségeinket okozá, azokat össze is fűz-te, 's minthogy mindenikünk' romlását szülé, mától fogva viszályainkban elválhatlanok vagyunk. A' gyűlölség többé nem való közös szenvedé-seinknek, mert csak egy mód van enyhíteni a-zokat, 's ez hogy szeressük egymást.

Az orvos láthatólag ki vala kelve színéből, titkos lelki kínokat szenvedett. Görcsös mozdú-lattal dugá kezeit kopasz fején borzongó ritka ősz haja közé. Hasslinger' szive megesett rajta.

— Bár mit mondjon is nekem, nem fogom feledni, szolt a' festő, hogy fia születéséért nem

felelős; különben is Wilhelmina' boldogsága kedvesebb előttem egy előítéletnél.

— De egy király' bakója? kérdé az orvos valamennyire gunyval.

— Mellyik királyt érti? Sanson megholt, és Nagy isten! felkiált Hasslinger, emlékezete által mintegy hirtelen felvilágosítva; egy különös történetet beszéltek nekem Csehországban a' liebwerdai fürdőkön....

— Mondja végig, szolt hidegen az orvos.

— A' bakót, ki Stuart Károly' fejét vévé, álarcz fedte, folytatá Hasslinger leirhatlan tekintetet szegezve az idegenre, az Stoop tábornok volt....

— Ki a' szárazra ment francia szolgálatba, 's ott egy sweiczi csapat' parancsnoka lett..... De az úr miért reszket?.. mondja el nó!

— Azt beszéltek, — monda Hasslinger sajnálkozólag, — azt beszéltek, hogy a' Stoop tábornok' családja előbb Scotiába menekedve, utóbb Németlonban szévedezve, két század óta ivadékról ivadéokra, mintegy a' gondviselés' végetlen kárhozata alatt nyög, 's hogy a' szerencsétlenség, melly ez átkos családvonalon szünet nélkül 's kedvére dúl, némileg örökíté a' királygyilkos' büntetését, midőn azt sem nyugodni sem mindenek felett kihalni nem engedi. Beszéltek, hogy a' sors' kegyetlen ingerkedéséből e' család mindig közel járt szerencséhez, boldogsághoz, még dicsőséghez is, még is soha el nem érheté, hogy a' legszerencsésebb tulajdonok csak azért láttatnak rájok pazarolva lenni, hogy meddőségüket annál bosszantóbbá, haszonvehetlenségüket annál szégyenítőbbé tegyék; hogy e' ház szakadatlan az üresben küzdik, mindig újonnan születő akadályokkal, rémekkel, melylyek annál elérhetlenebbek 's ingerkedőbbek, minél tüzesebben 's hevesebben úzi szaladó csapatukat. Beszéltek, 's ez tetézi e' borzasztó szerencsétlenséget.... Beszéltek, hogy a' Stoop tábornok' családja, ámbár vallásosabb, mintsem

öngyilkossággal akarjon ez engesztelhetlen büntetéstől megmenekedni, mellyet kegyessége tisztel; mindazáltal eltökélé, hogy magvát szakasztja, és nem folytatja örökös szerencsétlenségét már anyjok' méhében hárhoztatott gyermekek által, ezért a' házassági szövetséget 's a' szeretet' bájait mindig gondosan kerülte; de hogy az ég irgalmatlan nyakassággal lépteit olly alkalmakkal halmozá, mellyek ellentállhatlanul kényszeríték esküjét feledni 's fogadását megszegni, 's a' szerelem nem hogy kimélte volna e' kiválólag termékeny ivadékok, sőt hatalmának 's kinyajainak emlékeit legsűrűbben annak levéltárában találhatni fel. — Im ezt beszéltek nekem, ez előtt néhány évvel Csehországban, tevé hozzá Hasslinger az idegentől távolodva, mintha némi babonás félelemnek engedne, 's valóban nem tudom ez elbeszélés' emlékei miért emelkednek, mint annyi rémek, körülém is.

A' minden radicalis véleményei mellett is német, 's mindenek felett vallásos Hasslinger, nem meré lélemelni szemeit; össze borzadt a' gondolatra, hogy Stoop tábornok megjelenhetnék előtte a' whitehalli fekete verpadon bárdja és a' töke között. Pedig ez óra kedvező volt a' végfelvilágosításra. Wilhelmina' hagymáza lecsendesedett, csak ollykori tompa nyögés vegyült sebessedett lélekezete közé, de ez, úgy látszék, nem annyira fájdalom' 's betegsége' viszhangja, mint egy nehéz álom' következése volt. Az orvos vigyázva kinyitá az ifju lány' szobája' ajtaját, csendesen megvizsgálá e' jeleket, lassu léptekkel vissza jött a' terembe, 's itt a' leg-homályosabb szegletbe a' göttingai tanulóval szembe leüle, ki élteben először érzett félelmet.

„Mint az úr is tudja, szolt végre az aggasztján, a' resignatio' hangján, — I. Károly' ki-vegeztetésére azon utczát választák, melly a' londoni whitehalli palota mellett van, 's e' választásnak oka, mint Humé a' történetiró követeli, az volt, hogy saját palotája' látásával a' nép

igazságának a' királyi felségei diadalát annál kitünőbbé tegyék. Katonaszor környezé a' vérpádot, 's tartá messzire ez alkotványtól a' tolakodó sokaságot, mellynek ez utca igen szűk volt. Itt állott a' nézők' első sorában Stoop Bertram, Stoop tábornok' egyetlen fia tíz éves kis fiával Williámmal. Bertram, ki királyhű, Károly' legbuzgóbb 's állhatatosabb szolgálói egyike, 's már harmincz éves koráig családja', a' had' 's a' politica' minden bajaiban megfordult férfi, urát egész e' szörnyű pillanatig elkísérni, 's a' királyt csak holtá után akarta elhagyni; még e' kívül fiának Williámnak azonkor' vadságának egy példáját akarta megmutatni, 's e' siralmas esemény' nagyszerűsége által a' gyermek' gyenge lelkébe a' martyr fejedelem iránti buzgóságot 's bakóitói iszonyodást szándokszott béoltani. Mindketten álruhában, 's száműzött fejüket ezerszer koczkáztatva hatoltak bé Londonba.

„Az atya és fia, ez reszketve és sirva, amaz komoran 's méltatlankodva, el nem fordíták szemüket a' vérpadról; kezöket szoriták, hallgatva is érték egymást.

„De mielőbb tovább mennék, meg kell említenem, hogy Stoop tábornok még a' Károly és parlament közötti háborúk' kezdetekor nyilván elállott volt a' monarcha' ügyétől, melly mellett fia Bertram megmaradott, a' nélkül hogy e' váratlan hitszegésről családjának valaha számot adott volna. Nemzetsége' ősi hűségét, hittelen megfekélyesedett szívében a' király elleni dühös, személyes gyűlölség váltá fel. Legalább az egyet elengedé az ég, hogy az atya és fia ugyan azon csatatéren ne találkozzanak, egyik gyakrabban a' birák között, másik a' parlament' zsoldosai ellen harczolt. De az ég végre belefáradt saját irgalmába, mintha a' Károly' sorsának, maga és az övéire nézt, rendkívüli szerencsétlenségekre kellett volna kimeríthetlen alkalmat adni.

„A' pillanatban, midőn a' martyr király hóherainak jeltadandó kezét felemelé, Bertram, az álarczos bakó' egy erőteljes mozdulatában Stoop tábornok' megszokott fogását képzelte megismerni. Hideg veríték borítá el homlokát. Égő torakában a' dühösség' és fájdalom' kiáltását folytá el. Azonban, uram, a' király' kezeivel egyszerre villant meg a' levegőben a' felemelt bárd. Vissza esék, a' vérpádtól halálos rezzenés hat Bertramig, 's ő szemeit béhunyja; de azonnal felnyitván, a' bakó' véres kezét látta csak nem feje felett felemelkedni, látta azt Károly' vonagló fejét hájánál fogva tartva, az angol nép felé kinyújtani, 's hallá ez embert a' tyja' hangján, e' historiai szavakat kiáltani: Ez egy áruló' feje (This is the head of a traitor!)

Maga az öreg, Károly' bakója' igen nevezetes szavait az irtozás' és undor' olly élénk kifejezésével ismétlé Hasslingernek, hogy meg kell állnia, hogy a' mellét szorongató sohajtásoknak szabad utat adjon. A' megborzadt Hasslinger nagy léptekkel sétált fel 's alá a' teremben e' nyilatkozás' többi részétől mint egy meneküni akarva; de az orvos folytatá, mint következők.

„A' bakó' hangja menydörgés gyanánt kongott Stoop (Bertram' szívében, de kétségbe esését függőben tartotta a' kétkedés; mert e' bakót álarcz fedé. Bertram a' vérpadra szeretett volna felmászni, hogy a' bakó' lárváját áldozata' megcsontított holt teste előtt lehuzza. Hasztalan vakmerőség! Sikeretlen törekvés! A' katonák vissza tolták a' sokaságot, a' holt test és gyilkosa eltűntek; a' vért feltörlötték, a' vérpádot elbontották; e' tragödia' nézői lassankint oda hagyák a' whitehalli palotát. Csak a' kerítés' árnyékában lappangó Bertram és fia maradt ott, könyörögve az éjnek, a' kőfalaknak, a' földnek, a' lengő szellőnek, ez embergyilkosi ünnep' messzi lármájának, hogy csak legkisebb nyomot, legészrevehetlenebb próbát mutassanak fel, mivel Stoop tábornok' távollétit

megbizonyítván, egy atya' ártatlanságát, egy család' becsületét megvédhessék. De borzasztó kétkedésükre csak az egész természet' mély csendje volt az egyetlen felelet. Stoop Bertram és fia elhagyák Whitehalt és Loudont, de e' kétséget, mint sebbe tört nyilhegyét magokkal vivék, 's a' bakó' titokteljes hangja szüntelen rezgő vizshangkint kísérte futásukat.

„Évek multak. Minden feledé Stoop tábornokot, gyermekei 's családja elvonult éltökbé temeték azon titkos vétket, mellynek emléke lélekismeretöket 's nevöket terhelé. Ez alatt Cromwel elenyészett; II. Károly, II. Jakab, az utósó Stuartok, hasonlólag feltüntek, hogy ök is elenyészszenek, már a' hannoverai ház is eljutott királyi rendeltetésére; csak nem egy évszáz fedé az angol republica' emlékét. Stoop tábornoknak még csak egyetlen ivadéka élt, másodunokája Stoop Bertram, ki II. György táborában főtiszt volt; derék, de szegény nemes, mert azon oklevelek, mellyek dédöse' birtokai nagyobb részéhez jogait magokba foglalák, Cromwel' uralkodása alatt ama' kalandorral együtt eltüntek volt. Stoop Bertram semmit sem tudott a' tábornokról családjára ragadt gyalázatbélyegről; atyja Stoop Williám, a' whitehalli szem- és fültanú gyermek, bánattól leverve, de sírként hallgatva holt vala meg.

„Stoop Bertram 1743-ban a' dettingue-i ütközetben jelen volt. A' Noailles marsal' rendelkezései előtte szerencséseknék tetszének. A' győzelem után, a' kimenetel által nem igazolt jóslatokat tőle természetesen rossz neven veték. Stoop kegyelemből kiesvén, az udvart elhagyá, 's kijelenté, hogy közelebről scotiai igen csekély jószágába fog elvonulni. Az elindulás' napján, egy barátjainak adott búcsuebéd felett, egy ismeretlen kéz írta levélkét kapott, mellyben még azon estére, a' város' egyik félre való utczájába hívák légyottra, Stoop' katonai éltének utóbbi körülményei most inkább

mint valaha, kötelességévé tevék semmi veszélytől nem hátrálni; különben is a' levelet II. György' volt kegyencze a' francia bortól neki tüzesülve, ifju 's heves barátjai előtt fenhangon olvasá el: egy pillanatig sem habozhata. Stoop kardját vevé, szorosán kiköté, hogy utána senki se menjen, 's bátor léptekkel indult a' levélben ki jelelt hely felé.

„Egy gyanus ház' legszurtosabb emeletében a' legutósó szegénységre mutató szálláson, egy pislogó lámpa' fényénél találá a' levél' íróját, egy alkoven' fenekében nyomorult ágyon fekvő aggastyánt. Ezen már szerföltti elaggottsága miatt alig vala emberi arcz, végződhetlen vonaglásokban baldoklék, végleheletét olly lassan pibegé, mintha azt a' halál elfogadni, vagy az élet elveszteni félt volna.

— Vártam Önt, hogy meghallassak, szölt ez végre Stoophoz gyenge hangon, ideje volt már hogy eljöjjon; mert száz huszanöt esztendeje vagyok a' földön.

„A' katonatiszt megzavarodva hátrált.

— Uram, folytatá a' haldokló elmállott arczát ágya felébe kihajtva, én dédöse vagyok, Stoop Mortimer tábornok, én vettem fejét I. Károly királynak.

„Ez éppen olly borzasztó, mint váratlan nyilatkozatra Stoop Bertram királyhü lelkében felindula.

— En pedig nem ismerem az urat! Akarki légyen e' rendetlen, 's átkos kor' siralmas romja, tisztelem Önben a' fenmaradás' csodáját, megtartása' természet feletti munkája előtt leborúlok. . . . De nem ismerem.

„A' Makrobita lassankint felegyenesedett halálos ágyában. Mi előtt felelne annyira összegözsöríté csontvázát, hogy kitakarhasson egy vas szekrényt, melly neki párnául szolgált, 's mellyet mütata elaszott ujjaival Stoop Bertramnak. Azután így szólott hozzá:

— Nem hiányzanak-e az argylei grófságbeli

birtokairól szóló oklevelei? Ember, ki nem hiszen egy haldokló végszavainak, tán hiini fog e' pergameneknek, mellyek vagyont háromszorozzák. Fogja e' kulcsat.

„Stoop öntudatlanul vevé a' kulcsat, a' szerényt felnyitá 's benne, nagy bámulására mind azon irományait feltalálta, mellyek Cromwel' protectorsága óta eltűntek volt. Ezek egyedül a' tábornok' kezében valának, csak egyedül neki lehetett érdekében ez okleveleket 's ezek által jószágait egyetlen ivadékának vissza adni; egy harmadik az irományokat semmivé tette 's őt kifosztotta volna, 's minthogy a' levéltartó jószántából csatlá e' vissza adáshoz vétké' felfedezését, a' tábornok' ugyan azonsága többé nem látszott kétségesnek. De maga e' bizodalom igen is felesleges volt. A' tábornok ezen okleveleket más kéztől is vissza küldheté 's ismeretlenül meghalhatta. Mi okból árulta hát el magát? Az úr mindjárt meg fogja tudni.

— Most már, mond ő Bertramnak, hallgasson meg. Megismerem, hogy e' hosszú élet, 's ez ennyire elaggott test az emberektől semmi tiszteletet nem érdemel, mert mind kettő csak a' legborzasztóbb, de legigazságosabb lakolás' emléke. Azonban vétkem mellett is mindig családom' feje vagyok; e' hosszú életüségne csak rémítse Önt, hanem indítsa is meg; vissza adtam eldödei' jószágait; adja vissza eldödei' becsületét. Ez lelkiismeretem' kívánata, ez a' kezem alatt levő oklevelek' ára, ez Ön' élte' kötelessége. Egész családunk kikél sírjából, ágyom köré hívom fel, haldokló szavam által könyörgök Önnel, adja meg neki ez utolsó áldozatot, a' feledést.

— A' feledést. . . . Nem értem, felelt a' rendkívül felindult Stoop Bertram.

— Állítsa vissza maradékom' becsületét, nem engedvén; hogy tovább szaporodjék. . . Fejjeze bé az istentelenség' emlékét megszakasztva a' hagyományt. . . Veszszenek el a' Stoo-

pok. . . . vagy legalább, tevé hozzá az aggastyán menykövező arczkifejzéssel, ne szülessenek. . . . érti?

— Késő már, mormogá Bertram leveretve. Férj 's atya vagyok. Fiam' jövőendő szenvedélyei nem tölem függenek.

„Valóban, uram, Stoop Bertram Németországban megházasodott volt; kegyelemből kiesését scotiai ügyei' elrendezésére akarta használni, 's úgy tervezé, hogy a' Rajna mellett nevével egyesülve, a' hármass királyságba többé vissza ne térjen. E' körülmény, mit Londonban kevesen tudtak, nagyon természetesen ismeretlen volt a' Makrobíta előtt, ki Cromwel óta családjával semmi egyben kötetésben nem élt. Azon házasság' hírére, melly csodás javaslatának már első akadályá vala, Stoop tábornok olly keservesen nyögött, hogy nyomorult sárháza legott megtörni látszék.

A' katonatiszt gyanakodva, kételkedve, 's már tovább nem állhatván ellent azon undornak, mellyel lelkét e' látvány eltölté, feledé a' szerényt, a' pergameneket, az örökséget, 's nemzetségének e' hirtelen kijelentett gyalázatja által lesulytva sebesen kiindult a' szobából. A' Makrobítának erőhatós megszólítása még visszatartá.

— Nem viszi-e el ez okleveleket? kiálta az öreg gúnyos hangon. Ne vigye hát el egy asszony'—, dedüke' becsületét is.

— Kisértet vagy ördög, mit akarsz mondani?

„A' Makrobíta felbosszankodva, hogy halálos ágyában megtagadják tőle azon vad eszköz' elfogadását, mellyel álmadá hosszas száműzetése alatt, előbb hátrább világosságra jövő büntette' emlékét kitörölni, gyöngédérzet által akará megnyerni a' kincstől meg nem szédíthetőt.

— Azt akarám mondani, folytatá nyugotán, hogy emberek 's isten előtt nóm, Ön' dedüke, Stoop Sára, Stuart Károly' ágyasa volt, 's hogy megbosszúljam házam' becsületét, e' szerencsétlenség által bémocskoltat, magamat mocs-

kolám bé, királyi szeretőjének saját kezeimmel fejét vevém. . . . No's! Stoop Bertram, hát már nem mégyen?

„Bertram e'borzasztó fény által inkább inkább felvilágosítva nemesen küzdött saját meggyőződése ellen. De az öreg' ez utóbbi nyilatkozata tán inkább fellázzítá nemesi büszkeségét, mint bakói tiszte; csak eszközről gondolkozott, miképp meríthetné vissza az idő' éjszakájába e' késő kijelentést, melly fátylait szétszaggatá. A' helyett, hogy a' szobából kimenne, az ajtót gondosan bézárta, köpenyébe burkolódzott, kardját kihuzta, hátát a' falnak vetette, 's megvető és egyszersmind ádázó tekintettel nézván a' haladoklóra, csak e' sokat jelentő szavakkal felelt:

— Várákozom.

— Várja hogy meghaljak? . . . kiálta a' Makrobita; így nem alkuszunk. Hiszen az okleveleknek, de az embernek nem! A' Sára' vétké nem lelkiismeretét, hanem büszkeségét érdekli, keveset gondol azzal akár kihaljon átkozott nemzetségünk akár nem. De ez óvakodások hasztalanok: szavaimat az önén kívül más fül soha sem vizsgálta, 's a' világon Sára' vétkét éppen olly kevéssé tudják mint az enyimet. Mi azon áldozatot illeti, mellyet kérek, 's mellyet Ön megtagad, azt megnyerni van módom.

„S e' szavai után a' Makrobita felült ágyában, az irományokat kivette a' szekrényből, azon undok szövet alá helyezé, mi neki ing és takaró helyett szolgált, 's ezt jobb kezével mellére szorítva, baljával a' homályosan pislogó mécsset, melly e' jelenést világítá, megfogván, úgy emelte fel, hogy fénye behatott az ágy alá, 's így szólott Bertramhoz:

— Semmit sem lát az úr ágyam alatt?

— Semmit, dunnogá Stoop az alkoventől mindig távol, 's már tovább nem tartóztathatván meg magát némi félelemtől, semmit, vagy azt az átalagot kérdi?

— Abban puskapor van, felelt az öreg kifejezhetlen hidegvérrel.

„A' katonatiszt az alkoventnek rohant.

— Ne közelíts! kiálta neki a' Makrobira irtozatos hangon, vagy belé vetem a' mécsset. . . . most már válaszson, tevé hozzá a' tábornok e' felindulás által elbágyadva. Semmivé akar-e Ön lenni itt, ezen pillanatban dédősével 's a' szekrényvel együtt? . . . vagy inkább feláldozza jövődö ivadékunkat Stuart Károly' lelkének? Siessen a' felelettel, mert a' halál sürget. . . 's ha nem felel mielőtt eljöne, együtt fogunk felvetetni.

„A' mécses a' puskapor felé hanyatlott. Stoop Bertram megzavarodva, megrémülve ellöké kardját, 's kétségbeesve arczát kezeivel elfödé. Mortimer diadalmaskodott.

— Térdre! kiálta parancsoló hangon.

„Stoop felfödé arczát 's letérdelt.

— Stoop Bertram, folytatá a' tábornok, kinek béesett szemei tüzet szikrázának, te, I. Károly' bakójának egyetlen ivadéka, jóvá akarn tenni az ő személyében, nem a' libertinus fejdelen, a' gyalázatos csabítón, hanem a' törvényes felségen és a' martyr királyon a' családod' feje által elkövetett sérelmet, eldödeid' emlékére, anyád' hamvaira, az isten előtt, ki téged hall, 's magára az alacson gyilkos Stoop Mortimer' holt testére, teljes hittel, legszívzaggatóbb lelkiismeretfurdalással, tiszta jó szántodból, inepélyesen esküszöl, hogy azon fiunkivül, kinek atyja vagy, nem lesz több gyermeked, 's öt a' társasági élet iránti iszonyban, az emberektől félelemben, 's a' házasságtól idegenkedésben neveled fel; esküszöl, hogy megmondod neki, mint kelljen kioltania nemünket, megölni nevünket, 's végre, midön az ég lelkét magához szólítja, meghalnia, az utósó temetési ének után nem hagyván koporsója mellett, sírja körül semmi emberi hangot, semmi élő lényt, semmi viszhangját, semmi nyomát át-

között házam' szörnyü vétkének. Stoop Bertram, most én várok.

„Stoop ez átok' terhe alatt szétzúzva, arcát földre sítve vesztegelt, de magában az esküvésben volt némi feunség, mi őt elragadá.

— Esküszöm, monda erőhatósan.

„E' pillanatban a' lámpa a' Makrobita' erőfogyott kezéből kihullott, a' padlózatra hengeredett, s kialudt. Mély nyögéshangzott el az alkovenben. Mortimer' alélt lelke, mit csak az eskü' szüksége tartott eddig elő, úgy szólva ajkai' szélén, végre ezen szélső korlátain is átronta. Halva fekvék.

„Stoop, az irtozástól elfogódva, s még a' végtelehlet' pillanatában kimondott borzasztó fogadása' vallásos terhe alatt, mintegy megsemmisülve állott fel, a' setében a' szoba' ajtaját tárogatta s a' szorongás és rémüléstől szédülve sebessen szaladt ki e' gyászos házból. Csak otthon, és miután szerencsétlenségére ez álom' vagy valóság' nyomai össze valának zavarodva emlékében, kapta vissza valamennyire lélekjelenlétét; legfigyelmesebb vizsgálódásai után is teljes lehetlen vala azon helyhez vezető utcát feltalálni; hol e' jelenés történt. Az oklevelek, a' holttest, Mortimer' illy hosszú életének titka, .. mind oda valának. E' körülményből szorosán véve megmagyarázhatnók, miképpen keletkezett az angoloknál éppen azon időtáiban a' Stuart Károly' álarczos bakója' neve iránt az első gyanakodás.

„Elég az hozzá, hogy Stoop csekély vagyonát egymás után pénzzé tevő s elindult nejéhez és gyermekéhez Londontól és Angolhonból, mellytől alig várta, hogy megválhasson. Mint protestans, áhitatos és királyhű esküjét vallásos s úgy szólva isteni szövetségnek nézte; élte minden napját, s óráját fogadása' betöltésére szentelte. — A' tábornok' maradékát Mortimer-től fogva változtatva Bertramnak és Williamnak hívták, mintha egy titkos ösztön, még e' viághoz kötő kapocs' megcsönkítésével is, előre készítette volna rejtélyes eltűnésökre: Stoop szen-

tül megtartá e' családi szabályt, melly egy borzasztó szerződés által fokonszinti kihalás' ügyévé vált. Fiát, egyetlen fiát Williamnak nevezé, s ez a' fia, ki 1758ban született, most az úr előtt van....“

(Vége közelebből.)

— r.

Az ausztriai hadsereg' áttekintése.

1) Szárazföldi katonaság békesség' idején 270,000 ember, tudniillik: a) 190,700 gyalogság: 58 seregre, 20 granátos zászlóaljban, 17 nemzeti határszéli gyalogseregre, 1 csajkás zászlóaljban, 1 tirol vadászseregre; 12 vadász zászlóaljban és 6 helyőrségi zászlóaljban. b) 38,685 lovasság: 8 vasas-; 6 dragonyos, 7 könnyűlovas, 12 huszár- és 4 dzsídászseregekben. c) 17,800 pattantyusság: 1 bombázó osztályban, 5 tábori pattantyus seregre, 1 tüzszertári osztályban, 1 tábori pattantyus csapatban. d) 2,348 hadépítész; a' főszállásmesteri, mérnöki, árkász-, tűzaknász- és sánczólo karban, hidász zászlóaljban, 6 helyőrségi zászlóaljban, 7 határőrnalban, a' lombardiai lovas rendőrségben a' szekerek' osztályában, a' ménészmesteri és remonda- s a' katonai osztályban. — Háboru' idején e' hadsereg 750,000-re emelhetetik fel, 2 tartalék- és honvédi serege által nevezetesen a) hadiszervező zászlóaljak a' gyalogságnál és a' 4 tábori zászlóalj a' magyar seregeknél 170,000 ember által; b) honvédségi 80 zászlóaljban 240,000, c) nemesi felkelés, Magyarországon 18,000 lovasság, 21,000 gyalogság; d) a' határszéli seregek' tartalékhada 50,000 ember. 325 várak rendez várparancsnokokkal; nevezetesek: Komárom, Mantua, Olmütz, Pétervárad, Tereziás és Józsefváros (mind a' hat elsőrangú); 58 egyéb erősségek, helyparancsnokokkal. II. Tengeren 4 sorhajó, 8 fregát, 1 corvet, 9 brigg, 6 golette, 20 ágyussajka, összesen 65 vitorla. Ehhez tartozik még 1 tengeri építész osztály, egy hajógyár (a' hires velencei), 1 tengeri pattantyus, 1 matróz-pattantyus osztály, 1 tengeri gyalogsági zászlóalj.

Nyomatott az erdélyi Híradó-intézet' betűivel.